Lehrplan
Plan d'instrucziun
Piano di studio 21

Art figurativ

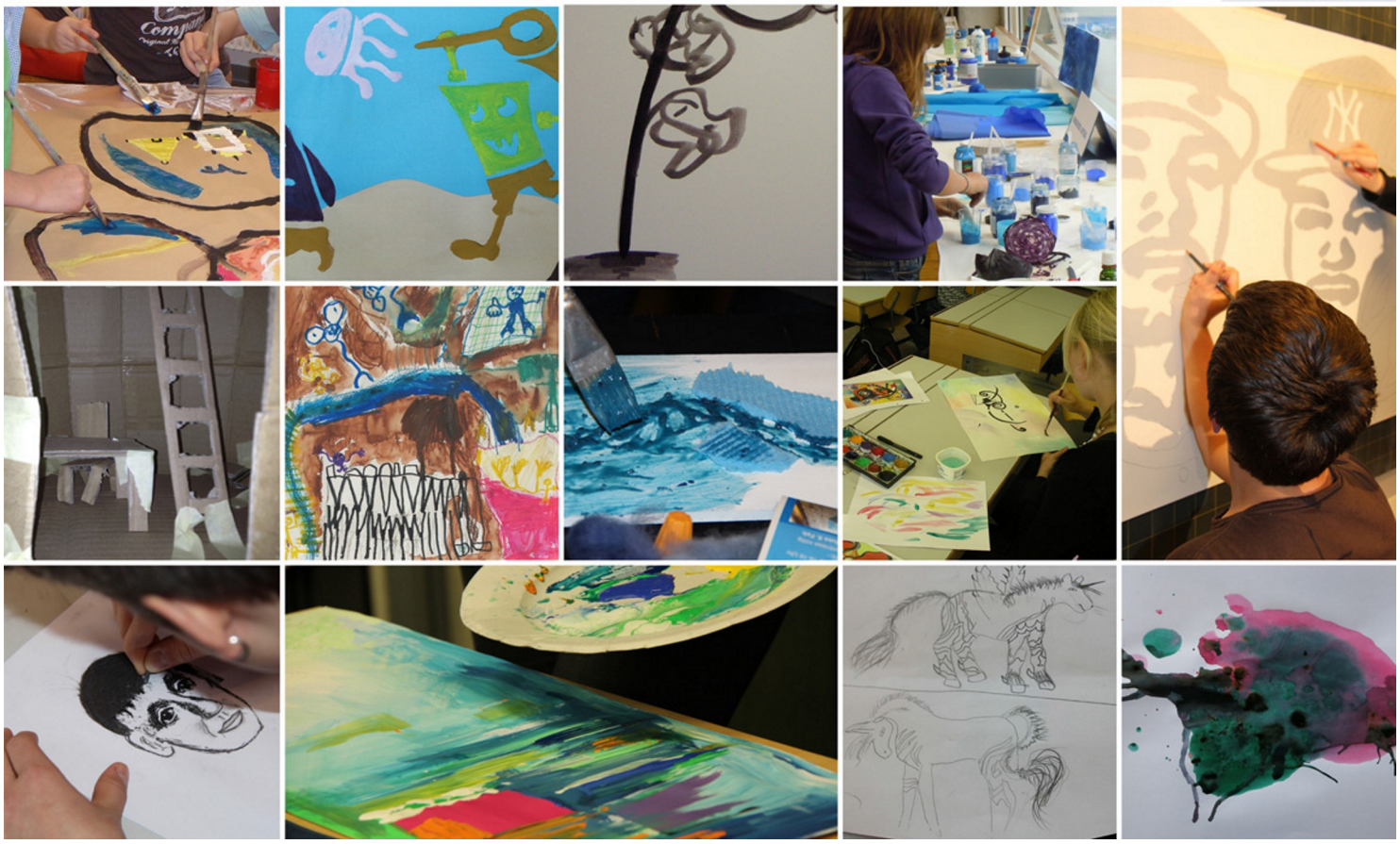

CDEP-T
Conferenza dals directurs
chantunals da l'educaziun publica
da la Svizra tudestga

Elements dal svilup da la cumpetenzas

Ulteriuras infurmaziuns davart ils elements dal svilup da las cumpetenzas èn disponiblas en il chapitel *Survista*.

Impressum

Editura:	Departement d'educaziun, cultura e protecziun da l'ambient dal Grischun
Tar quest document:	Plan d'instrucziun 21 Ediziun dals 15-03-2016
Maletg da la cuverta:	Iwan Raschle
Copyright:	Ils dretgs d'auturas e d'auturs ed ulteriurs dretgs da questa pagina d'internet ha la CDEP-T. Cun chargiar giu cuntegns (texts, maletgs, datotecas) da questa pagina d'internet na vegnan transferids nagins dretgs.
Internet:	gr-r.lehrplan.ch

Cuntegn

AF.1	Percepziun e communicaziun	2
A	Percepziun e reflexiun	2
B	Preschentaziun e documentaziun	4
AF.2	Process e products	5
A	Process figurativ	5
B	Elements da basa da l'art figurativ	6
C	Proceduras d'art figurativ e metodas orientadas a l'art	8
D	Materialias ed iseglia	10
AF.3	Contexts ed orientaziun	11
A	Cultura ed istorgia	11
B	Senn per l'art e per maletgs	12

AF.1 Percepziun e communicaziun
A Percepziun e reflexiun

			renviaments
	1.	**Las scolaras ed ils scolars san concepir cleras ideas figurativas, sviluppar vinavant ellas e discutar dad ellas.**	AS - Percepziun (2)
		Concepir e sviluppar vinavant ideas	
AF.1.A.1		Las scolaras ed ils scolars ...	
1	a	» san concepir e cumbinar a moda associativa cleras ideas figurativas sin basa da regurdanzas e giavischs (p.ex. mund da gieu, via da scola, maletgs da nivels, figuras da fantasia, imaginar chaussas zuppadas). » san raquintar da lur cleras ideas figurativas e sa barattar en chaussa.	
2	b	» san concepir, cumbinar e sviluppar vinavant a moda associativa ed intenziunada cleras ideas figurativas da situaziuns passadas, preschentas e futuras, e quai da differentas opticas (p.ex. istorgia en maletgs, troglodits, visiun futuristica). » san denominar lur cleras ideas figurativas e communitgar davart ellas.	

			renviaments
	2.	**Las scolaras ed ils scolars san percepir ed observar maletgs e reflectar davart tals.**	AS - Lingua e communicaziun (8) AS - Percepziun (2)
		Percepir sur plirs organs sensitivs	
AF.1.A.2		Las scolaras ed ils scolars ...	
1	1a	» san identifitgar differenzas en la percepziun visuala, tactila, auditiva e chinestetica e sa barattar sur da quai.	
2	1b	» san identifitgar e descriver l'interacziun tranter las percepziuns visualas, tactilas, auditivas e chinesteticas e discutar sur da quai.	
		Observar attentivamain	
AF.1.A.2		Las scolaras ed ils scolars ...	
1	2a	» san observar creaturas, situaziuns, objects, contemplar maletgs e demussar caracteristicas impurtantas sco era sentiments.	NUS.2.1.a
	2b	» san cumparegliar lur observaziuns da colur, grondezza, moviment e furma cun las observaziuns d'auters.	
2	2c	» san observar per in temp pli lung creatiras, situaziuns, objects, contemplar maletgs e sa barattar davart lur sentiments e lur enconuschientschas. » san cumparegliar lur savida preliminara cun l'observaziun ed identifitgar caracteristicas dals maletgs.	
	2d	» san descriver lur observaziuns da fenomens da spazi, da colur e da moviment (p.ex. vischinanza-distanza, glisch-sumbriva, maschaidas da colur opticas, sequenza da maletgs).	

			renviaments
		3. Las scolaras ed ils scolars san sa far e motivar ideas esteticas.	AS - Independenza ed agir social (9)
AF.1.A.3		*Far e motivar in'idea estetica* Las scolaras ed ils scolars ...	
1	a	» san descriver lur preferenzas areguard caracteristicas e qualitads da maletgs (motivs, colurs, furmas e materialias).	
2	b	» san descriver e giuditgar tratgs caracteristics e segns da qualitad specifics da maletgs (p.ex. motiv, nianza da colur, cumposiziun dal maletg).	
	c	» san motivar cun criteris in parairi estetic persunal, sviluppar in'atgna opiniun e cumparegliar quella cun auters puncts da vista.	

AF.1 B

Percepziun e communicaziun
Preschentaziun e documentaziun

			renviaments
		1. Las scolaras ed ils scolars san documentar e preschentar process figurativs e communitgar sur dad els.	AS - Lingua e communicaziun (8)
		Documentar	
AF.1.B.1		Las scolaras ed ils scolars ...	
1	1a	» san mussar si fastizs da lur process (p.ex. ordinar maletgs tenor la data da creaziun).	
2	1b	» san scriver si e mussar fastizs da lur process (p.ex. diari, quadern da skizzas, collecziun da las lavurs).	
		Preschentar e communitgar	
AF.1.B.1		Las scolaras ed ils scolars ...	
1	2a	» san preschentar lur process e products en in rom pli pitschen (classa) u en in rom pli grond (p.ex. emna da project, sairada da geniturs) e quintar da quai. » san dar ina significaziun a lur maletgs e discurrer da quai.	
2	2b	» san declerar lur process ed exponer lur products (p.ex. etichettar, illuminar). » san commentar cun expressiuns tecnicas lur process e products. » san declerar l'impurtanza subjectiva da lur maletgs.	

AF.2
A

Process e products
Process figurativ

			renviaments
	1.	**Las scolaras ed ils scolars san sviluppar - sulets u en gruppas - ideas independentas da maletgs da differentas situaziuns e temas.**	AS - Fantasia e creativitad (6)
AF.2.A.1		*Sviluppar in'idea per in maletg* Las scolaras ed ils scolars ...	
1	a	» san sviluppar atgnas ideas per maletgs da temas da lur mund da fantasia e da viver (p.ex. famiglia, animal, figuras e creaturas da fantasia).	
2	b	» san sviluppar atgnas ideas per maletgs e dumondas che derivan da lur mund da fantasia e da viver e che pertutgan la natira, la cultura ed il mintgadi (p.ex. uman, flora e fauna, istorgias, ficziuns, scrittiras).	

			renviaments
	2.	**Las scolaras ed ils scolars san realisar - sulets u en gruppas - process figurativs ed amplifitgar lur lingua figurativa.**	AS - Fantasia e creativitad (6)
AF.2.A.2		*Rimnar ed ordinar, experimentar* Las scolaras ed ils scolars ...	
1	1a	» san rimnar ed ordinar materialias, chaussas e maletgs da l'agen mund da viver tenor agens criteris u tenor criteris prescrits sco era experimentar cun quels. » san trair a niz collecziuns ed experiments sco funtauna d'inspiraziun per lur ulteriur process figurativ.	
	1b	» san s'avischinar avertamain en gieu ed experiment a situaziuns, scuvrir chaussas novas ed engrondir uschia lur pussaivladads da s'exprimer a moda figurativa.	
2	1c	» san rimnar ed ordinar materialias, chaussas e maletgs da l'agen mund da viver e dals conturns pli vasts tenor criteris sco era experimentar cun quels. » san trair a niz collecziuns ed experiments sco funtauna d'inspiraziun per lur ulteriur process figurativ.	
	1d	» san reagir en il gieu ed experiment a chaussas imprevisas, scolar lur attenziun per detagls ed amplifitgar lur lingua figurativa.	
AF.2.A.2		*Concentrar e sviluppar vinavant* Las scolaras ed ils scolars ...	
1	2a	» san giuditgar lur maletgs ed obtegnair da quai impuls per l'ulteriura lavur.	
2	2b	» san giuditgar lur maletgs tenor criteris prescrits ed obtegnair da quai impuls per densifitgar u per sviluppar vinavant tals.	

AF.2 B

Process e products
Elements da basa da l'art figurativ

			renviaments
		1. Las scolaras ed ils scolars san perscrutar l'effect d'elements da basa figurativs e duvrar per lur idea per in maletg.	AS - Emprender e reflexiun (7)
		Puncts, lingias, furmas	
AF.2.B.1		Las scolaras ed ils scolars ...	
1	1a	» san crear fastizs cun puncts e lingias cun densifitgar, sparpagliar, metter en retscha, cruschar. » san far furmas avertas, serradas, cun chantuns, radundas, organicas e geometricas.	
2	1b	» san empruvar e duvrar en moda lineara e planiva arranschaments diagonals, orizontals, verticals da puncts e da lingias. » san sviluppar e duvrar furmas entras cuntrasts, conturas e relaziuns dal positiv cun il negativ.	
		Colur	
AF.2.B.1		Las scolaras ed ils scolars ...	
1	2a	» san maschadar ed ordinar colurs tenor preferenzas subjectivas.	ATT.2.C.1.3a
2	2b	» san maschadar or da colurs primaras colurs parentadas e cuntrarias e metter quellas en relaziun ina cun l'autra. » san distinguer, tscherner e duvrar la multifariadad da differentas nianzas da colur. » san maschadar e duvrar colurs confurm ad objects.	ATT.2.C.1.3b
		Spazi	
AF.2.B.1		Las scolaras ed ils scolars ...	
1	3a	» san construir ed endrizzar spazis cun material ch'è avant maun. » san dissegnar u malegiar situaziuns tridimensiunals sin ina surfatscha bidimensiunala.	
2	3b	» san crear tridimensiunalitad cun mobiles, cun glisch e sumbriva, cun models e cun installaziuns e midar tala. » san verifitgar il spazi tridimensiunal cun gruppaziuns, cun relaziuns cler-stgir e/u davant-davos e preschentar quel sin ina surfatscha bidimensiunala.	
		Structura da la surfatscha	
AF.2.B.1		Las scolaras ed ils scolars ...	
1	4a	» san - cun agid da structuras - chaschunar in effect superfizial glisch, grugl, tschurrà ed undegià.	
2	4b	» san - cun agid da structuras - chaschunar in effect superfizial differenzià en il maletg e vi da l'object (p.ex. pailus, chantunus, spinus, porus, cun foras).	ATT.2.C.1.1b

AF.2.B.1		*Moviment* Las scolaras ed ils scolars ...	
1	5a	» san far fastizs da moviment cun dissegnar ritmicamain e cun malegiar gesticamain.	
2	5b	» san producir intenziunadamain cun lur corp fastizs da moviment cun action painting e cun squitsch rullant. » san preschentar muments da moviment e sequenzas da maletgs da figuras e d'objects animads.	

AF.2 C

Process e products

Proceduras d'art figurativ e metodas orientadas a l'art

			renviaments
	1.	**Las scolaras ed ils scolars san perscrutar l'effect da proceduras figurativas e duvrar per lur idea per in maletg.**	AS - Emprender e reflexiun (7) AS - Corp, sanadad e motorica (1)
		Dissegnar, malegiar	
AF.2.C.1		Las scolaras ed ils scolars ...	
1	1a	» san dissegnar e malegiar a moda ritmica, lineara, planiva, scrivlanta e sfruschanta, cun tacs e pastrigls.	
	1b	» san variar il smatg sin il rispli u sin la colur cun dissegnar e malegiar cun colurs cuvrintas sco era plitgunsch transparentas.	
2	1c	» san dissegnar cun gests (p.ex. a moda garmadia, precauta, svelta, plauna), frottar, scrivlottar, mantunar e malegiar bletsch-sin-bletsch.	
	1d	» san schraffar e malegiar intenziunadamain a moda cuvrinta.	
		Stampar	
AF.2.C.1		Las scolaras ed ils scolars ...	
1	2a	» san far experiments da squitschar cun material, cun ils mauns e cun il corp ed applitgar quels squitschs.	ATT.2.D.1.5a
	2b	» san experimentar cun frottascha e squitsch da bul (p.ex. corda, gumma, cucun) ed applitgar quai.	
2	2c	» san experimentar cun squitsch da schablona e heliografia (p.ex. tetrapack, stiropor) ed applitgar quai.	ATT.2.D.1.5b
	2d	» san experimentar cun monotipia, squitsch rullant e squitsch a duas colurs ed applitgar quai.	
		Collaschar, montar	
AF.2.C.1		Las scolaras ed ils scolars ...	
1	3a	» san collaschar e montar cun stgarpar, tagliar, faudar e tatgar.	
	3b	» san experimentar cun la montascha cun mantunar, plunar, colliar e cumbinar ed applitgar tala.	
2	3c	» san collaschar e montar cun surpostar, tagliar en, volver si, arranschar e dar en quest connex in'attenziun speziala a las transiziuns ed a las colliaziuns.	
	3d	» san experimentar cun collascha e montascha digitala ed applitgar talas (p.ex. relaziun dal maletg en il maletg, pèrs da maletgs).	MI - Producziun e preschentaziun

Modellar, stgaffir, construir

AF.2.C.1 Las scolaras ed ils scolars ...

1	4a	» san modellar cun cumponer a moda aditiva e furmar libramain e stgaffir e construir cun colliar, mantunar e tender.	
2	4b	» san modellar cun far davent e chavar or e stgaffir e construir cun unir, plegar e nuar.	
	4c	» san modellar cun defurmar e surfurmar e stgaffir e construir cun montar (p.ex. mobile, stabile).	
	4d	» san modellar cun dissegnar e furmar suenter las parts (p.ex. figura ed object) e stgaffir e construir cun storscher, tatgar e nuar.	

Giugar, agir, inscenar

AF.2.C.1 Las scolaras ed ils scolars ...

1	5a	» san agir cun objects, figuras u materialias ed inscenar munds da giugar (p.ex. gieu dal mund pitschen, gieu dal far-sco-sche).	
2	5b	» san inscenar l'agen corp, objects, figuras e spazis (p.ex. tableau vivant, mascras, spazis dal maletg cun glisch da colur, gieu cun las sumbrivas).	

Fotografar, filmar

AF.2.C.1 Las scolaras ed ils scolars ...

1	6a	» san fixar fotograficamain situaziuns specificas.	
2	6b	» san observar differentas perspectivas, relaziuns da glisch e retagls dal maletg cun fotografar.	
	6c	» san experimentar cun cuntrasts da colur, vischinanza e distanza cun fotografar ed applitgar quai (p.ex. fotoroman, film da dissegns animads).	

			renviaments
	2.	**Las scolaras ed ils scolars san applitgar metodas orientadas a l'art.**	

Metodas orientadas a l'art

AF.2.C.2 Las scolaras ed ils scolars ...

1	a	» san scuvrir pussaivladads da represchentar chaussas cun prender dapart, engrondir, empitschnir, volver e repeter.	
	b	» san represchentar a moda figurativa experientschas da l'udir, dal savurar, dal gustar, dal sa mover u dal palpar (p.ex. malegiar musica).	MU.5.B.1.a
2	c	» san experimentar cun pussaivladads da represchentar chaussas cun reproducir, alienar, transfurmar e plunar ed applitgar talas. » san experimentar cun pussaivladads da represchentar chaussas cun interpretar en moda diversa e spievlar ed applitgar talas.	
	d	» san represchentar a moda figurativa experientschas da l'udir, dal savurar, dal gustar, dal sa mover u dal palpar (p.ex. dissegnar ritmus).	AF.3.A.1.1c MU.5.B.1.d

AF.2 D

Process e products
Materialias ed iseglia

1. Las scolaras ed ils scolars san experimentar cun caracteristicas ed effects da materialias e d'iseglia ed applitgar quellas en il process figurativ.

renviaments
AS - Corp, sanadad e motorica (1)

Materialias graficas da malegiar e purtaders da maletgs

AF.2.D.1 Las scolaras ed ils scolars ...

1	1a	» san experimentar cun risplis da colur, cridas da tschaira, cridas da via e colurs liquidas e duvrar talas. » san experimentar cun differents palpiris, chartun, tavlas e plazza da pausa sco fund per maletgs e duvrar tals.
	1b	» san far experiments da dissegnar e da malegiar cun colurs natiralas, materialias natiralas e charvun ed applitgar quai. » san experimentar cun las caracteristicas da purtaders da maletgs (p.ex. tschitschant, refusant, glisch, grugl, porus) e duvrar talas.
2	1c	» san experimentar cun risplis loms e dirs, cridas solviblas en l'aua e permanentas, gouache e colurs d'aua ed applitgar quels. » san experimentar cun stoffa, lain e vaider sco purtaders da maletgs e duvrar quai.
	1d	» san experimentar cun tusch, grafit, pigments da colur e substanzas liantas ed applitgar tals. » san pruvar or e tscherner purtaders da maletgs (p.ex. carta postala, post-it, material reciclà, areal da scola).

Materialias plasticas, constructivas

AF.2.D.1 Las scolaras ed ils scolars ...

1	2a	» san applitgar massas plasticas, pappa, material reciclà, bindel adesiv, palpiri, sablun ed aua per ina preschentaziun tridimensiunala.	ATT.2.E.1.1a
	2b	» san far experiments plastics cun arschiglia, lain, stoffa, fildarom, filfier e corda e duvrar quels materials per ina preschentaziun tridimensiunala.	ATT.2.E.1.1a
2	2c	» san experimentar cun l'effect da materialias plasticas e duvrar ellas per ina preschentaziun tridimensiunala.	
	2d	» san experimentar cun savun dir, gip, chartun fortifitgà, folia da metal e da plastic sco material tridimensiunal ed applitgar quels materials.	ATT.2.E.1.1b

Iseglia

AF.2.D.1 Las scolaras ed ils scolars ...

1	3a	» san experimentar cun ils agens mauns sco iseglia. » san experimentar cun las pussaivladads d'applicaziun sco era cun l'effect da penels da zaidlas e da penels da chavels (p.ex. penel plat, radund, per tampunar), spungia e rollas da dar colur.
2	3b	» san sondar las pussaivladads d'applicaziun e l'effect d'iseglia construida sez, d'in cilinder per la stampa, spateglia e rolla e duvrar quella iseglia intenziunadamain.

AF.3 A

Contexts ed orientaziun
Cultura ed istorgia

			renviaments
	1.	**Las scolaras ed ils scolars san leger, ordinar e cumparegliar ovras d'art da differentas culturas ed epocas sco era maletgs dal mintgadi.**	AS - Orientaziun temporala (3) FSP - Identitads culturalas e communicaziun interculturala
		Leger ovras d'art e maletgs	
AF.3.A.1		Las scolaras ed ils scolars ...	
1	1a	» san perscrutar e descriver segns, colurs, furmas e materialias en ovras d'art da differentas culturas ed epocas sco era en maletgs dal mintgadi.	
2	1b	» san perscrutar e descriver simbols, la cumposiziun e l'expressiun en ovras d'art da differentas culturas ed epocas sco era en maletgs dal mintgadi.	
		Enconuscher ovras d'art	
AF.3.A.1		Las scolaras ed ils scolars ...	
1	2a	» san entrar en scuntradas cun ovras d'art (p.ex. visitar in museum, in atelier).	
2	2b	» enconuschan ovras d'art exemplaricas dal preschent e dal passà sco era da differentas culturas (p.ex. ovras d'art dad Angelika Kaufmann, Alberto ed Augusto Giacometti, Giovanni Segantini, Ernst Ludwig Kirchner sco era ovras en exposiziuns actualas da museums e d'instituziuns d'art). » san sviluppar dumondas (p.ex. en scuntradas cun artistas ed artists e cun ovras d'art originalas).	LE2GR.6.A.1.a
		Cumparegliar agens maletgs cun ovras d'art	
AF.3.A.1		Las scolaras ed ils scolars ...	
1	3a	» san cumparegliar motiv, colur e material en ovras d'art cun agens maletgs e mussar differenzas sco era tratgs cuminaivels.	
2	3b	» san identifitgar svilup, lingua da las furmas, preschentaziun dal corp e dal spazi en ovras d'art, cumparegliar quai cun agens maletgs e mussar differenzas sco era tratgs cuminaivels.	

AF.3 B

Contexts ed orientaziun
Senn per l'art e per maletgs

renviaments
AS - Connexs e regularitads (5)

1. Las scolaras ed ils scolars san identifitgar effect e funcziun d'ovras d'art e da maletgs.

Effect dal maletg

AF.3.B.1 Las scolaras ed ils scolars ...

1	1a	» san descriver l'effect d'ovras d'art e da maletgs (p.ex. sentiments, regurdanzas, fantasias).
2	1b	» san perscrutar ovras d'art e maletgs areguard intenziun da preschentaziun ed effect dal maletg (p.ex. stereotips, clischés, ficziun). » realiseschan che maletgs pon vegnir midads e manipulads (p.ex. perspectiva, retagl dal maletg, proporziun, effect da las colurs, cuntrast, defurmaziun).

Funcziun da maletgs

AF.3.B.1 Las scolaras ed ils scolars ...

1	2a	» vesan che ovras d'art e maletgs pon raquintar e declerar insatge (p.ex. istorgia en maletgs, maletg tematic).
2	2b	» realiseschan che ovras d'art e maletgs pon intimar, mussar, documentar ed infurmar (p.ex. communicaziun da reclama, documentaziun, instrucziun da diever, maletg da fantasia).